Міжнародний досвід створення та функціонування спеціалізованих антикорупційних правоохоронних органів

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті http://euinfocenter.rada.gov.ua/

В таблиці 1 наведена інформація стосовно створення та функціонування антикорупційних установ у Латвії, Литві, Польщі, Румунії, Македонії, Сербії та Словенії. Наведена деяка статистична інформація.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця міжнародного досвіду створення та діяльності спеціалізованих антикорупційних правоохоронних органів

Країна	Антикорупційний орган	Функції/Завдання	Підпорядкування	Керівництво, порядок призначення/звільнення	Фінансування діяльності	Статистичні дані
Латвійська Республіка	**Бюро із запобігання та протидії корупції (БЗПК)**[1] - є незалежним органом державного управління під керівництвом Кабінету Міністрів. **2002 рік** – рік заснування (повноцінно працює з 2003 року).	БЗПК також є досудовим слідчим органом, має типові для правоохоронних органів повноваження, а також володіє законодавчою ініціативою (може ініціювати перегляд законодавства або розробку змін до законодавства). Крім типових слідчих і превентивних функцій, БЗПК також здійснює контроль за фінансуванням політичних партій. Бюро має такі повноваження у сфері запобігання корупції: - розробка національної Стратегії та програми; - координація діяльності	БЗПК **підзвітне уряду Латвії** (Кабінету Міністрів) і **звітує Прем'єр-міністру**. **Двічі на рік** БЗПК подає до Сейму та Кабінету Міністрів доповідь про діяльність установи.	**Керівництво:** директор та 2 заступники. Управління БЗПК здійснює **Директор**, якого **призначає парламент за рекомендацією Кабінету Міністрів** за результатами відкритого конкурсу на **п'ятирічний термін**. Звільнення відбувається за такою ж процедурою.	Щорічно Директор Бюро готує та **подає до уряду** проект необхідного фінансування з державного бюджету.	**Звіт за І півріччя 2016 року**[2] Бюджет 2016 року - **4 932 713 євро**. Загальна кількість персоналу станом на 30 червня 2016 року **– 140 працівників.** В І півріччі 2016 року здійснено **218 відомчих перевірок** (контроль над діяльністю державних посадових осіб). В

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.knab.gov.lv/lv/.
[2] Ziņojumi Saeimai un Ministru kabinetam [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.knab.gov.lv/lv/knab/review/semireport/.

		інших установ щодо реалізації програми; - регулювання конфліктів інтересів; - розгляд скарг; - надання допомоги органам влади та місцевого самоврядування для розробки заходів із запобігання корупції, - підвищення громадської обізнаності та перевірка декларацій державних службовців у межах, передбачених Законом Про Запобігання конфлікту інтересів у діях державних службовців.				ході перевірок перевірено **822 декларації.** Прийнято **118 рішень** у справах про адміністративні порушення. Грошовий штраф накладено на **77 державних посадових осіб.** До органів прокуратури на порушення кримінального переслідування було передано **12 кримінальних** процесів стосовно **31 підозрюваного**. Працівниками Бюро розглянуто **103 заяви** від громадян. Організовано та проведено **71 семінар (охопило 3723 особи).**
Литовська	**Спеціальна**	**Робочі напрямки ССР:**	ССР підзвітний	Директор, перший	**ССР** фінансується	**Звіт за 2016 рік**[4]

[4] Skaidriai Tvirtai Teisingai [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.stt.lt/documents/ataskaitos/STT_2016_m_ataskaita.pdf.

Республіка	**служба розслідування (ССР)**[3] - є статутним правоохоронним органом. **1997 рік** – рік заснування.	– Кримінальне переслідування за злочини, пов'язані з корупцією. – Запобігання корупції. – Антикорупційна освіта та підвищення обізнаності. **Мета ССР:** ✓ Швидке та ретельне виявлення корупційних правопорушень. ✓ Виявлення та усунення причин і передумов корупції. ✓ Створення нульової толерантності до корупції та збільшення довіри до агентства. **Стаття 8. Функції Служби спеціальних розслідувань ССР:** 1) здійснює оперативну діяльність у виявленні та попередженні злочинів, пов'язаних з корупцією; 2) проводить розслідування та попереднє розслідування; 3) співпрацює з іншими правоохоронними органами у порядку, встановленому законодавчими актами; 4) збирає, зберігає, аналізує та узагальнює інформацію про корупцію та пов'язані з цим соціально-економічні явища;	перед **Президентом та Парламентом Литовської Республіки.** Принаймні двічі на рік звітує про результати діяльності.	заступник та заступник. Президент за згодою Сейму призначає та звільняє директора Служби. Директор призначається терміном на **п'ять років**. Директор може обіймати посаду не більше ніж 2 послідовні терміни. Перший заступник директора та заступник директора призначаються та звільняються з посади Президентом Республіки за рекомендацією Директора.	з державного бюджету та є автономною в розподілі коштів. ССР може мати свої спеціальні фонди для оперативної діяльності.	Бюджет 2016 рік **– 7 310 тис. євро.** Загальна кількість персоналу в 2016 році - **257 працівників** (з них 146 чоловіків (57%) та 111 жінок (43%))**.** **У 2016 році:** - розпочато **34** досудові розслідування найвищого рівня складності; - отримано **1925 повідомлень/скарг**, з них 591 – анонімні; - було пред'явлено обвинувачу вальний вирок 65 особам; - судами було висунуто штраф на суму **345 тисяч євро**. Максимальний штраф для фізичної особи - **28 245**

[3] Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.stt.lt/.

		5) на основі наявної інформації готує та проводить заходи із запобігання корупції; 6) спільно з іншими правоохоронними органами здійснює програми боротьби зі злочинністю та профілактики.				**євро**, для юридичної особи - **150 640 євро**. **Проведені заходи:** - антикорупційні лекції – **265**; - Організовано антикорупційні соціальні заходи – **75**; - Підготовлено інформаційних бюлетенів – **233;** - Публікації з питань боротьби з корупцією – **71;** - участь у телевізійних і радіопередачах – **187**.
Республіка Македонія	**Державна комісія із запобігання корупції (ДКЗК)**[5] – основна антикорупційна установа в Македонії.	ДКЗК є спеціалізованою антикорупційною установою, відповідальною за запобігання корупції та конфлікт інтересів у сфері державного управління, але вона **не має слідчих повноважень або повноважень**	ДКЗК підзвітна **Асамблеї (парламенту**) та щорічно подає звіти про свою діяльність **Асамблеї, уряду та Верховному суду, а**	ДКЗК складається із **Комісії (**голова та 6 комісарів**) та Секретаріату.** Сімох **комісарів ДКЗК обирає парламент** терміном на **чотири**	Діяльність фінансується з державного бюджету.	**Звіт за 2015 рік**[6] Бюджет в 2015 році - **519 527.52 євро (**31 982 000 денарів). Загальна кількість працівників - **26** (у

[5] Државна Комисија за Спречување на Корупција [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.dksk.org.mk/.

[6] ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА ВО 2015 ГОДИНА [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.dksk.org.mk/images/Drzavni_Programi/izvestaj%20za%20rabotata%20za%202015%20-%20dksk.pdf.

	2002 рік – рік заснування. У листопаді 2010 р. агентство офіційно зареєстровано як орган державної влади.	**щодо кримінального переслідування.** Комісія відповідає за реалізацію Державної антикорупційної програми, проведення моніторингу способу життя, попередження відповідних органів влади про можливі порушення порядку фінансування політичних партій, надання висновків про звільнення, заміну, кримінальне переслідування або застосування інших заходів притягнення до відповідальності щодо обраних або призначених посадових осіб у справах, пов'язаних із корупційними правопорушеннями, а також за збір і аналіз декларацій про майно та декларацій інтересів.	**також ЗМІ.** Щорічний звіт за відповідний рік і Державну програму запобігання та подолання корупції та конфлікту інтересів затверджують одним пакетом у парламенті.	**роки** без права обрання повторно. **Комісія** обирає Голову зі складу членів **на один рік без права обрання на повторний термін**.		штатному розкладі встановлено граничну чисельність у 45 співробітників). У 2015 році: - Сформовано 124 справи по звинуваченню в корупції; - отримало та розглянуло **54 запити;** - опрацьовано **552** анкети для обрання/призначення на посаду; - отримано 1132 декларацій про майно.
Республіка Польща	**Центральне Антикорупційне Бюро (ЦАБ)**[7] **-** спеціальна служба, що створена з метою боротьби з	У рамках статутних завдань працівники ЦВК виконують: - оперативно-розшукову діяльність з метою запобігання збільшенню правопорушень, їх діагностики та виявлення, а також - при наявності	Не пізніше ніж за 2 місяці до закінчення календарного року Директор ЦБА подає прем'єр-міністру на затвердження	Директора ЦАБ призначає та звільняє з посади прем'єр-міністр після консультації з Президентом Республіки, Радою з	ЦАБ фінансується з державного бюджету.	**Звіт за 2016 рік**[8] Бюджет 2016 рік **– 36 336 837,01 євро** (156.541 млн. zł). Загальна кількість персоналу станом на 31 грудня 2016

[7] Central Anti-Corruption Bureau [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://cba.gov.pl/en?dzial=.

[8] INFORMACJA o wynikach działalności Centralnego Biura Antykorupcyjnego w 2016 r. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://cba.gov.pl/ftp/filmy/informacja%20CBA%20za%2016.pdf.

	корупцією в суспільному та економічному житті, зокрема в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також для боротьби з діяльністю, яка шкодить економічним інтересам держави. Функціонує на підставі Закону від **9 червня 2006** року **Про Центральне Антикорупційне Бюро**.	обґрунтованих підозр у скоєнні злочину – розшукову/слідчу діяльність з метою залучення до відповідальності винних; - контрольну діяльність з метою виявлення випадків корупції в державних установах та в органах місцевого самоврядування та зловживань людьми, що виконують державні функції, а також діяльність, яка шкодить економічним інтересам держави; - діяльність оперативно-розвідувальну та аналітично-інформаційну з метою отримання та обробки важливої інформації, яка має відношення до боротьби з корупцією в державних установах та органах місцевого самоврядування, та діяльності, яка шкодить економічним інтересам держави.	**річний план діяльності органу на наступний рік.** Щорічно до 31 березня Директор ЦБА подає прем'єр-міністру та Комітету Сейму з питань діяльності спеціальних служб **доповідь про діяльність за попередній календарний рік.** Директор ЦБА також щорічно до 31 березня представляє **Сеймові та Сенату інформацію про результати діяльності ЦБА**, за винятком інформації, яка підпадає під дію положень про захист секретної інформації.	питань діяльності Спеціальних служб. Строк повноважень – 4 роки. Повторне призначення керівника ЦВА може відбутися лише один раз. Термін повноважень директора ЦБА закінчується у разі його смерті чи звільнення. На прохання Директора ЦБА прем'єр-міністр призначає та звільняє заступників директора (2 заступники).		року працювало **788** офіцерів та **140** службовців. В 2016 році ЦАБ: - організаційні підрозділи Бюро провели в цілому 439 оперативних справ; - ініціювало 281 провадження; - 9 підозрюваним представлено 1275 звинувачень; - аналітики підготували 26 аналітичних документів; - проведено 91 тренінг у 64 установах, під час яких було підготовлено 4 018 посадових осіб.
Румунія	**Національне агентство**	**До повноважень установи входить:**	Моніторинг діяльності НАД	Керівників НАД (генеральний	Фінансування з державного	Бюджет приблизно **1964635.98 євро**[10]

	доброчесності (НАД)[9] **-** це автономна адміністративна установа зі спеціальним правовим статусом. Офіційний початок роботи установи – **травень 2007 р.,** але повноцінну діяльність вона провадить **з квітня 2008 р.,** коли було найнято перших інспекторів з доброчесності.	- перевірка декларацій про майно та наявність конфлікту інтересу; - контроль за своєчасним заповненням і поданням таких декларацій; - аналіз випадків порушень правил щодо уникнення конфлікту інтересів; - підготовка скарг до органів кримінального слідства, якщо є докази або вагомі підозри щодо порушень. НАД має право проводити адміністративні розслідування, які є предметом судового нагляду (всі справи передають до суду).	здійснює **Національна рада з питань доброчесності** – представницький непостійний орган, що призначається **Сенатом Румунії**. До неї входять представники кожної парламентської групи у Сенаті, Міністерства юстиції, Міністерства державних фінансів, Національного союзу місцевих рад Румунії, Асоціації муніципалітетів Румунії, Асоціації міст Румунії, Асоціації комун Румунії, Національного агентства державної служби, асоціацій магістратів, а також громадянського	директор та заступник директора **Президента і віце-президента**) обирає **Національна рада з питань доброчесності** на основі відкритого конкурсу (включаючи перевірку). Звільняють на підставі стандартного переліку обставин, включаючи добровільну відмову від посади, винесення вироку за вчинення кримінального злочину, порушення норм щодо конфлікту інтересів тощо. Інспектори з доброчесності незалежні у своїй діяльності, їх призначають на умовах конкурсу.	бюджету.	Загальна кількість персоналу – **109 працівників.**

[10] Антикорупційні органи країн Європи: ключові превентивні механізми [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/zbirka-zvit_krashchyh_praktyk_dlya_nazk.pdf.

[9] AGENTIA NATIONALA DE INTEGRITATE [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.integritate.eu .

			суспільства.			
Республіка Сербія	**Агентство протидії корупції (АПК)**[11] - є автономним та незалежним державним органом, має статус юридичної особи. **2010 рік** – рік заснування.	АПК має повноваження проводити адміністративні розслідування та аналізувати адміністративні справи. Якщо під час збору інформації Агентство виявляє факти, які свідчать про правопорушення, воно невідкладно передає справу у прокуратуру. **Агентство:** - здійснює нагляд за виконанням Загальнодержавної стратегії боротьби з корупцією, Плану дій щодо реалізації Національної стратегії боротьби з корупцією та галузевих планів дій; - виконує завдання відповідно до закону, що регулює фінансування політичних партій; - веде реєстр чиновників; - веде реєстр майна та доходів посадових осіб; - співпрацює з іншими державними органами у підготовці проектів нормативних	АПК підзвітне **Національній Асамблеї (парламенту) Республіки Сербії.** Щорічно агентство подає до парламенту **звіт про свою діяльність, звіт про реалізацію Державної антикорупційної стратегії, Програму впровадження стратегії та галузеві плани дій.** Водночас ці звіти також мають **подаватися уряду.** АПК може за власною ініціативою або на вимогу парламенту оприлюднювати додаткову інформацію.	Основні органи АПК, що приймають рішення, – **Рада та Директор**. Рада, що складається **з дев'яти членів**, **призначає та звільняє з посади Директора.** Рада за поданням Директора може приймати рішення про створення дорадчих або робочих органів АПК. Директора призначають терміном **на п'ять років.**	Кошти на діяльність Агентства виділяються з державного бюджету Республіки Сербія на основі пропозиції Агентства та з інших джерел. Агентство самостійно розпоряджається коштами.	**Звіт за 2016 рік**[12] Бюджет 2016 року - **2 916 191,96 євро (348305500 динарів).** Загальна кількість персоналу **- 132 працівники.** **У 2016 році Агентство:** - отримало 28 судових рішень від адміністративного суду; - надійшло **8 029** звітів про майно та доходи посадових осіб; - на рівні республіки проти суддів було порушено **10 справ**, а проти заступника прокурора – 5; - розпочато

[11] Agencija za borbu protiv korupcije [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.acas.rs/home-5/.
[12] ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2016. ГОДИНУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.acas.rs/wp-content/uploads/2017/03/Izvestaj-o-radu-2016-za-net.pdf.

		документів у сфері боротьби з корупцією; - вводить та реалізує освітні програми, пов'язані з корупцією…				268 перевірок; - розпочато судове засідання проти **двох** помічників міністрів, **11** директорів державних підприємств та установ, **27 народних депутатів** Асамблеї; - Департамент по розгляду скарг - **600 справ** було розглянуто.
Республіка Словенія	**Комісія із запобігання корупції (КЗК)**[13] - це незалежний колегіальний державний орган. Комісія **не є правоохоронним органом,** і її співробітники не мають типових правоохоронних	**КЗК** має широкі повноваження у сфері запобігання корупції, **розслідування випадків конфлікту інтересів, моніторингу протиправного лобізму та порушення норм професійної етики і доброчесності у публічному секторі**. **До завдань КЗК входить:** - Проведення адміністративних розслідувань	КЗК має регулярно проходити зовнішній аудит, звіт за результатами якого **подають парламенту і Президенту**, а потім оприлюднюють. **КЗК щорічно звітує перед парламентом**. Усі рішення КЗК (за	КЗК складається з **керівного органу** (колегіальної комісії, у т. ч. одного Головного комісара та двох його/її заступників), секретаріату та двох інституційних підрозділів: Бюро з розслідувань та нагляду і Центру із запобігання корупції та	Бюджет КЗК визначається **щороку парламентом.** КЗК має повноваження щодо перерозподілу та переспрямування фінансування.	**Звіт за 2016 рік**[15] Бюджет **– 1 532 873 євро.** Загальна кількість персоналу станом на 31.12.2015 **– 35 службовців.** У 2016 році Комісія: - отримала **1160 повідомлень** про підозру в

[13] The Commission for the Prevention of Corruption of the Republic of Slovenia [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.kpk-rs.si/en/the-commission.
[15] Letna poročila o delu Komisije za preprečevanje korupcije [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.kpk-rs.si/sl/komisija/letna-porocila

	повноважень. **2004 рік** – рік заснування. **Нинішня КЗК** була створена з прийняттям **Закону про доброчесність та запобігання корупції 2010 року**[14] (з подальшими поправками).	випадків корупції, конфлікту інтересів, протиправного лобіювання; - Захист інформаторів; - Моніторинг фінансового стану державних службовців високого рівня у виконавчій, законодавчій та судовій гілках влади через систему декларування майна; - підтримка центрального реєстру лобістів; - прийняття та координування впровадження Національного Плану дій щодо боротьби з корупцією; - надання допомоги державним установам у розробці планів доброчесності/цілісності (методології визначення та обмеження корупційних ризиків) та моніторингу їх виконання; - розробка та реалізація різних заходів протидії корупції (підвищення обізнаності, тренінги, навчання,...).	деякими рідкісними винятками) мають оприлюднюватися он-лайн, що дає змогу інформувати громадськість про діяльність САЗПК та її результати.	доброчесності державної служби. Головного комісара та двох його/її заступників **призначає Президент Словенії** на основі результатів **відкритого конкурсу**. Членів КЗК Словенії обирають **максимум на шість** (Головний комісар) або **п'ять** (його/її заступники) **років**. Вони можуть працювати до 2 термінів в офісі. До закінчення терміну їхніх повноважень **цих трьох осіб** може **звільнити лише Президент** (за власним поданням або поданням парламенту), якщо діяльність членів КЗК порушує **норми Конституції або законодавства**.		корупції; - вирішено **1078 справ;** - зробила 48 заявок та скарг про підозру щодо вчинення злочину правоохоронними органами; - винесла **99 ініціатив** контролюючим органам для здійснення процедур; - отримала **61 запит** про доступ до публічної інформації; - отримала **9770 матеріальних** звітів; - отримала 2 004 доповіді про контакти лобіювання; - Провела **46** тренінгів, лекцій та консультацій за участю **1810** студентів.

[14] INTEGRITY AND PREVENTION OF CORRUPTION ACT [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/ZintPK-ENG.pdf.

Інформацію підготувала Валентина Головань,

Аналітик ЄІДЦ